

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (második tanács)

2020. március 5.*

„Előzetes döntéshozatal – Fogyasztóvédelem – 2008/48/EK irányelv – Fogyasztói hitelmegállapodások – 8. cikk – A fogyasztó hitelképességének a hitelező általi értékelésére vonatkozó kötelezettség – Nemzeti szabályozás – Az elévülésre történő hivatkozás lehetősége a fogyasztó által a szerződés semmisségére vonatkozóan emelt kifogással szemben – 23. cikk – Szankciók – Hatékonyság, arányosság és visszatartó erő – Nemzeti bíróság – Az említett kötelezettség tiszteletben tartásának hivatalból történő vizsgálata”

A C-679/18. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet az Okresní soud v Ostravě (ostravai járásbíróság, Cseh Köztársaság) a Bírósághoz 2018. november 5-én érkezett, 2018. október 25-i határozatával terjesztett elő

az **OPR-Finance s. r. o.**

és

GK

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (második tanács),

tagjai: A. Arabadjiev tanácselnök, T. von Danwitz és A. Kumin (előadó) bírák,

főtanácsnok: J. Kokott,

hivatalvezető: M. Longar tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2019. szeptember 4-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- a cseh kormány képviseletében M. Smolek, J. Vlácil és S. Šindelková, meghatalmazotti minőségben,
- a portugál kormány képviseletében L. Inez Fernandes, P. Barros da Costa, M.J. Marques és C. Farto, meghatalmazotti minőségben,
- az Európai Bizottság képviseletében G. Goddin és P. Němečková, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2019. november 14-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

* Az eljárás nyelve: cseh.

meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a fogyasztói hitelmegállapodásokról és a 87/102/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2008. április 23-i 2008/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2008. L 133., 66. o.; helyesbítések: HL 2009. L 207., 14. o.; HL 2010. L 199., 40. o.; HL 2011. L 234., 46. o.) 8. és 23. cikkének értelmezésére vonatkozik.
- 2 E kérelmet az OPR-Finance s. r. o. és GK között az e társaság és ezen utóbbi között létrejött hitelmegállapodás jogcímén fennmaradó összegek megfizetésére irányuló felszólítás tárgyában folyamatban lévő jogvitában terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

- 3 A 2008/48 irányelv (7), (9), (26), (28) és (47) preambulumbekzdésének szövege a következő:

„(7) Annak érdekében, hogy a fogyasztói hitelek jól működő belső piacának kialakulását megkönnyítsék, számos kulcsfontosságú területen harmonizált közösségi keretről szükséges rendelkezni. [...]

[...]

(9) Teljes harmonizációra van szükség annak biztosítására, hogy a Közösségben valamennyi fogyasztó érdekeit magas szinten és egyenlő módon védelmezzék, illetve, hogy valódi belső piacot lehessen létrehozni. Ezért a tagállamok nem tarthatnak fenn vagy vezethetnek be olyan nemzeti rendelkezéseket, amelyek eltérnek az ezen irányelvben meghatározottaktól. Ilyen korlátozás azonban csak olyan esetben alkalmazandó, amikor harmonizált rendelkezések szerepelnek ebben az irányelvben. Ilyen harmonizált rendelkezések hiányában a tagállamok szabadon tarthatnak fenn vagy vezethetnek be nemzeti jogszabályokat. [...] A tagállamok számára biztosított ezen lehetőség további példáját alkotják az olyan nemzeti rendelkezések, amelyek fenntartják vagy bevezetik az adásvételi vagy szolgáltatásnyújtási szerződés felmondásának jogát, amennyiben a fogyasztó a hitelmegállapodástól való elállás jogát gyakorolja. [...]

[...]

(26) [...]A bővülő hitelpiacon különösen fontos az, hogy a hitelezők ne vegyenek részt felelőtlen hitelügyletekben, vagy ne adjanak hitelt előzetes hitelképességi vizsgálat nélkül, és a tagállamoknak megfelelő ellenőrzést kell végezniük, hogy elkerülhető legyen az ilyen magatartás; továbbá, amennyiben ezt teszik, a tagállamok a hitelezőkre alkalmazandó szankciók meghatározására legyenek jogosultak. [...] [A] hitelezők felelőssége, hogy egyenként felmérjék a fogyasztók hitelképességét. Ennek érdekében a hitelezők nemcsak a fogyasztó által az adott hitelmegállapodás előkészítése során megadott információkat használhatják fel, hanem egy hosszú ideje fennálló kereskedelmi kapcsolat során szerzett információkat is. A tagállamok hatóságai is megfelelő utasításokat és iránymutatásokat adhatnak a hitelezőknek. A fogyasztóknak szintén körültekintően és szerződéses kötelezettségeik betartásával kell eljárniuk.

[...]

(28) A fogyasztó hitelképességének elbírálásához a hitelezőnek a megfelelő adatbázisokat is meg kell tekintenie; A jogi és a tényleges körülmények megkövetelhetik, hogy ez a betekintés esetenként eltérő mértékű legyen. [...]

[...]

(47) A tagállamoknak meg kell állapítaniuk az ezen irányelv alapján elfogadott nemzeti rendelkezések megsértése esetén alkalmazandó szankciókra vonatkozó szabályokat, és biztosítaniuk kell végrehajtásukat. Bár e szankciók megválasztása a tagállamok hatáskörében marad, azoknak hatékonyaknak, arányosaknak és visszatartó erejűeknek kell lenniük.”

4 Ezen irányelvnek „A fogyasztó hitelképességének értékelésére vonatkozó kötelezettség” című 8. cikke (1) bekezdése előírja:

„A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a hitelmegállapodás megkötését megelőzően a hitelező az adott esetben a fogyasztótól kapott megfelelő információ és a szükség esetén a vonatkozó adatbázisban végzett keresés alapján értékeli [helyesen: értékelje] a fogyasztó hitelképességét. Az olyan tagállamok, amelyekben jogszabály már most is előírja, hogy a hitelező vonatkozó adatbázisban végzett keresés alapján értékeli a fogyasztó hitelképességét, fenntarthatják ezt az előírást.”

5 Ugyanezen irányelv „Szankciók” című 23. cikke ekképp rendelkezik:

„A tagállamoknak meg kell állapítaniuk az ezen irányelv alapján elfogadott nemzeti rendelkezések megszegése esetén alkalmazandó szankciókra vonatkozó szabályokat, és minden szükséges intézkedést meghoznak azok végrehajtásának biztosítására. A szankcióknak hatékonyaknak, arányosaknak és visszatartó erejűeknek kell lenniük.”

A cseh jog

A fogyasztói hitelekéről szóló 257/2016. sz. törvény

6 A 2008/48 irányelvet a zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru (a fogyasztói hitelekéről szóló 257/2016. sz. törvény) ültette át a cseh jogba.

7 E törvény 86. cikke, amely a „A fogyasztó hitelképességének ellenőrzése” címet viseli, a következőket írja elő:

„(1) A fogyasztói hitelmegállapodás megkötését vagy a megállapodásban szereplő bármely kötelezettség olyan módosítását megelőzően, amely a fogyasztói hitel teljes összegének jelentős növekedésével jár, a hitelező köteles értékelni a fogyasztó hitelképességét, olyan alapvető, megbízható, kielégítő és arányos információk alapján, amelyeket a fogyasztótól és adott esetben az értékelést lehetővé tevő, fogyasztói hitelképességről szóló adatbázisból, vagy egyéb forrásból szerez. A hitelező csak abban az esetben nyújthat fogyasztói kölcsönt, amennyiben a hitelképesség értékelés azt mutatja, hogy nem merül fel észszerű kétely arra vonatkozólag, hogy a fogyasztó vissza tudja fizetni a hitelt.

(2) A fogyasztó hitelképességének értékelésekor a hitelező különösen értékeli a fogyasztó képességét a rendszeres hiteltörlesztő-részletek megfizetésére, összehasonlítva a fogyasztó bevételeit a kiadásaival és meglévő adósságállományának mértékével. Továbbá figyelembe veszi a vagyonelemek értékét, amennyiben a fogyasztói hitelmegállapodás szerint a fogyasztói hitelt részben vagy egészben a fogyasztó tulajdonának értékesítéséből befolyó bevételből kell fedezni a rendszeres hiteltörlesztő-részletek helyett, vagy amennyiben egyértelműen kitűnik a fogyasztó pénzügyi helyzetéből, hogy képes lesz visszafizetni a fogyasztói hitelt bevételeitől függetlenül.”

- 8 Az említett törvény 87. cikke, amely „A fogyasztói hitelképesség értékelési kötelezettségének elmulasztásához fűződő jogkövetkezmények” címet viseli, (1) bekezdésében a következőket írja elő:

„Amennyiben a hitelező a 86. § (1) bekezdésének második mondatában foglalt szabályok megszegésével nyújt fogyasztói hitelt, a megállapodás semmis. A fogyasztó a semmisségi kifogást a megállapodás megkötéséről számított három éven belül terjesztheti elő. A fogyasztó köteles az adott pénzügyi teljesítőképességének megfelelően visszatéríteni a kifizetett fogyasztói hitel tőkéjét.”

A polgári törvénykönyvről szóló 89/2012. sz. törvény

- 9 A zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník 586. cikk du (a polgári törvénykönyvről szóló 89/2012. sz. törvény) 586. cikke kimondja:

„(1) Amennyiben valamely jogi aktus semmissége egy adott személy érdekét védi, ezen aktussal szemben csak ez a személy emelhet semmisségi kifogást.

(2) Amennyiben valamely semmisségi kifogás előterjesztésére jogosult személy valamely jogi aktussal szemben nem él e jogával, a jogi aktust érvényesnek kell tekinteni.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 10 2017. április 21-én GK távollevők közötti, megújuló hitelmegállapodást kötött az OPR-Finance-szal, amelynek alapján ez utóbbi 4900 cseh korona (CZK) (hozzávetőleg 192 euró) bocsátott az előbbi rendelkezésére.
- 11 Mivel GK nem fizette meg az esedékes törlesztőrészleteket, az OPR-Finance 2018. június 7-én Okresní soud v Ostravěhez (ostravai járásbíróság, Cseh Köztársaság) fordult a célból, hogy GK-t kötelezzék 7839 CZK (hozzávetőleg 307 euró) összeg megfizetésére, 2017. október 1-jétől ezen összeg teljes megfizetéséig számított törvényes kamatokkal növelve.
- 12 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból az tűnik ki, hogy az alapeljárás során egyrészt az OPR-Finance nem állította azt, és még kevésbé bizonyította, hogy a szóban forgó hitelmegállapodás megkötése előtt megvizsgálta a hitelfelvevő hitelképességét.
- 13 Másrészt GK nem hivatkozott a szerződés e tényből eredő semmisségére. Márpedig a 257/2016. sz. törvény 87. cikkének (1) bekezdése értelmében a hitelmegállapodás semmisségét csak a fogyasztó kérelmére kell alkalmazni. A kérdést előterjesztő bíróság úgy ítéli meg, hogy az ilyen szabály ellentétes a fogyasztóknak a 2008/48 irányelv által garantált védelmével.
- 14 E tekintetben e bíróság előadja, hogy – először is – a cseh bíróságok állandó ítélkezési gyakorlata és a cseh joggyakorlat értelmében a nemzeti bíróság számára tilos, hogy hivatalból alkalmazza a 257/2016. sz. törvény 87. cikkének (1) bekezdéséből következő relatív semmisség szankcióját. Az említett bíróság szerint – másodsorban – rendkívül ritkán fordul elő, hogy a fogyasztók, akiket a fogyasztói hitelekre vonatkozó jogviták nagy többségében nem képviselnek ügyvédek, azon okból hivatkoznak semmisségi kifogásra, hogy a hitelező nem vizsgálta hitelképességüket.
- 15 Ezenfelül a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy a nemzeti jognak a 2008/48 irányelvvel összeegyeztethető értelmezése, amelyből az következne, hogy a nemzeti bíróság köteles hivatalból alkalmazni a 257/2016. sz. törvény 87. cikkének (1) bekezdésében előírt szankciót, nem vezet-e contra legem értelmezéshez.

16 E körülmények között az Okresní soud v Ostravě (ostravai járásbíróság, Cseh Köztársaság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Úgy kell-e együttesen értelmezni a 2008/48 irányelv 8. és 23. cikkét, mint amely kizárja az olyan nemzeti szabályt, amely szankcióként kimondja, hogy amennyiben a hitelező nem teljesíti azon kötelezettségét, hogy értékelje a fogyasztó hitelképességét a hitelmegállapodás megkötését megelőzően, ez a hitelmegállapodás semmisségét jelenti, és a fogyasztó köteles a tőkét a hitelezőnek a fogyasztó pénzügyi teljesítőképességének megfelelő ütemezéssel visszafizetni, amennyiben e szankció (a hitelmegállapodás semmissége) ugyanakkor csak akkor alkalmazandó, ha arra a fogyasztó hivatkozik (vagyis amennyiben semmisségi kifogást terjeszt elő a megállapodás vonatkozásában) egy hároméves jogvesztő határidőn belül?

2) A 2008/48 irányelv 8. és 23. cikkének együttes értelmezése alapján a nemzeti bíróság köteles-e hivatalból alkalmazni a nemzeti jogszabályban meghatározott azon szankciót, amelyet a hitelezőnek a fogyasztó hitelképességének értékelésére irányuló kötelezettségének elmulasztásához fűz (vagyis abban az esetben is, ha a fogyasztó nem hivatkozik rá kifejezetten az eljárás során)?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

17 Előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseivel – amelyeket célszerű együttesen vizsgálni – a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy úgy kell-e értelmezni a 2008/48 irányelv 8. cikkét ezen irányelv 23. cikkével összefüggésben, hogy az egyfelől arra kötelezi a nemzeti bíróságot, hogy hivatalból vizsgálja a hitelezőnek a szerződéskötést megelőző, az ezen irányelv 8. cikkében előírt azon kötelezettsége megsértését, hogy értékelje a fogyasztó hitelképességét, és megállapítsa e kötelezettség megsértésének a nemzeti jog szerinti következményeit, másfelől pedig azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amelynek értelmében ez a jogsértés csak azzal a feltétellel szankcionálható a szerződés semmisségével, amely e fogyasztó vonatkozásában azt a kötelezettséget vonja maga után, hogy az említett hitelező részére a lehetőségeivel arányos határidőn belül visszafizesse a tőketartozást, hogy az említett fogyasztó hároméves elévülési határidőn belül e semmisségre hivatkozik.

18 E tekintetben meg kell állapítani, hogy a Bíróság már számos alkalommal emlékeztetett a nemzeti bíróság azon kötelezettségére, hogy hivatalból vizsgálja egyes uniós fogyasztóvédelmi rendelkezések megsértését (2016. április 21-i Radlinger és Radlingerová ítélet, C-377/14, EU:C:2016:283, 62. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

19 Ezt a követelményt az a megfontolás igazolja, hogy a védelmi rendszer azon az elven alapszik, hogy a fogyasztó az eladóhoz vagy szolgáltatóhoz képest hátrányos helyzetben van, mind tárgyalási lehetőségei, mind pedig tájékoztatási szintje tekintetében, amely helyzet az eladó vagy szolgáltató által előzetesen meghatározott feltételek elfogadásához vezet, anélkül hogy a fogyasztó befolyásolni tudná ezek tartalmát (2016. április 21-i Radlinger és Radlingerová ítélet, C-377/14, EU:C:2016:283, 63. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

20 A 2008/48 irányelv 8. cikkének ugyanezen irányelv (28) preambulumbekkezdésével összefüggésben értelmezett (1) bekezdéséből következik, hogy a hitelezőnek a hitelmegállapodás megkötését megelőzően értékelnie kell a fogyasztó hitelképességét, és e kötelezettség szükség esetén a vonatkozó adatbázisba való betekintést is magában foglalja. E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az említett kötelezettség célja – ezen irányelv (26) preambulumbekkezdésének megfelelően – a hitelező felelőssé tétele és annak elkerülése, hogy nem hitelképes fogyasztók számára nyújtson hitelt.

21 Ezenfelül ez a kötelezettség, amennyiben a fogyasztóknak a túlzott eladósodáshoz és fizetéseképtelenséghez kapcsolódó kockázatoktól való megóvására irányul, hozzájárul a 2008/48 irányelv céljának megvalósításához, amely – amint az az irányelv (7) és (9) preambulumbekkezdéséből

következik – nem más, mint a teljes és kötelező harmonizáció előírása a fogyasztói hitelek tárgyában számos kulcsfontosságú területen, amire az Európai Unióban valamennyi fogyasztó érdekei magas szinten és egyenlő módon való védelmezésének biztosítása, valamint a fogyasztói hitelek jól működő belső piaca kialakulásának megkönnyítése céljából van szükség (2014. március 27-i LCL Le Crédit Lyonnais ítélet, C-565/12, EU:C:2014:190, 42. pont). Következésképpen e kötelezettség a fogyasztó vonatkozásában alapvető jelentőséggel bír.

- 22 Egyébként az a nem elhanyagolható kockázat áll fenn, hogy a fogyasztó többek között tájékozatlanságból nem hivatkozik a védelmét szolgáló jogszabályra (2016. április 21-i Radlinger és Radlingerová ítélet, C-377/14, EU:C:2016:283, 65. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 23 A fenti megfontolásokból az következik, hogy – amint azt a Bíróság is megállapította a 2008/48 irányelv 10. cikkének (2) bekezdésében előírt információs kötelezettség tiszteletben tartását illetően, amely kötelezettség szintén hozzájárul ezen irányelv célkitűzésének megvalósításához, amint az a jelen ítélet 20. pontjában említésre került – a fogyasztó hatékony védelme nem lenne elérhető, ha a nemzeti bíróságnak – bár rendelkezésére állnak az e tekintetben szükséges jogi és ténybeli elemek – nem kellene hivatalból megvizsgálnia, hogy a hitelező tiszteletben tartotta-e a 2008/48 irányelv 8. cikkében előírt kötelezettségét (lásd analógia útján: 2016. április 21-i Radlinger és Radlingerová ítélet, C-377/14, EU:C:2016:283, 66. és 70. pont).
- 24 Ezenfelül, a nemzeti bíróságnak, amennyiben e kötelezettség megsértését hivatalból megállapította, a kontradiktórius eljárás elvét tiszteletben tartva le kell vonnia a nemzeti jogból eredő következményeket, és nem kell megvárnia, hogy a fogyasztó ilyen irányú kérelmet terjesszen elő, feltéve, hogy a belső jog által bevezetett szankciók az ezen irányelvnek a Bíróság által értelmezett 23. cikkében foglalt követelményeket tükrözik (lásd ebben az értelemben: 2016. április 21-i Radlinger és Radlingerová ítélet, C-377/14, EU:C:2016:283, 71, 73. és 74. pont). E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy ezen irányelv 23. cikke egyrészt azt írja elő, hogy az említett irányelv 8. cikke értelmében elfogadott nemzeti rendelkezések megsértése esetén alkalmazandó szankciórendszer akként kell megállapítani, hogy a szankciók hatékonyak, arányosak és visszatartó erejűek legyenek, másrészt a tagállamoknak minden szükséges intézkedést meg kell hozniuk azok végrehajtásának biztosítására. E korlátok között az említett szankciórendszer megválasztása a tagállamok hatáskörében marad (lásd ebben az értelemben: 2014. március 27-i LCL Le Crédit Lyonnais ítélet, C-565/12, EU:C:2014:190, 43. pont).
- 25 Egyébiránt az EUSZ 4. cikkének (3) bekezdésében rögzített lojális együttműködésre vonatkozó ítélkezési gyakorlata értelmében a tagállamoknak – még ha ők választhatják is meg a szankciókat – különösen arra kell ügyelniük, hogy az uniós jog megsértését olyan anyagi jogi és eljárási jogi előírások alapján szankcionálják, amelyek hasonlóak a nemzeti jog hasonló jellegű és hasonló jelentőségű megsértésére alkalmazandó előírásokhoz, és a szankciók mindenképpen hatékonyak, arányosak és visszatartó erejűek legyenek (2014. március 27-i LCL Le Crédit Lyonnais ítélet, C-565/12, EU:C:2014:190, 44. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 26 Ezenfelül a Bíróság megállapította, hogy a szankciók szigorúságának összhangban kell állnia az általuk büntetett jogsértés súlyával, különösen a tényleges visszatartó erő biztosítása révén, az arányosság általános elvének tiszteletben tartásával (2016. november 9-i Home Credit Slovakia ítélet, C-42/15, EU:C:2016:842, 63. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 27 Azt is meg kell állapítani, hogy a nemzeti jog értelmezésére és alkalmazására kizárólagos hatáskörrel rendelkező nemzeti bíróságok feladata annak vizsgálata, hogy az adott ügy összes körülményére tekintettel az említett szankciók megfelelnek-e ezeknek az ilyen követelményeknek, és azok hatékonyak, arányosak és visszatartó erejűek-e.

- 28 Mindazonáltal a Bíróság az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elbírálásakor szükség esetén pontosításokat adhat, amelyek célja, hogy iránymutatást adjanak a nemzeti bíróságoknak az értékelés során (lásd analógia útján: 2018. november 21-i de Diego Porras ítélet, C-619/17, EU:C:2018:936, 91. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 29 A jelen ügyben az előzetes döntéshozatal iránti kérelemben foglaltak szerint a hitelezőnek a hitelmegállapodás megkötését megelőző, a 257/2016. sz. törvény 86. cikkében előírt, a hitelfelvevő hitelképességének értékelésére vonatkozó kötelezettsége megsértését, e törvény 87. cikkének értelmében a hitelmegállapodás semmissége szankcionálja, amely a fogyasztó azon kötelezettségével jár, hogy kizárólag a tőkeösszeget fizesse vissza a lehetőségeivel arányos határidőn belül, feltéve, hogy a fogyasztó a szerződés megkötésétől számított hároméves elévülési időn belül hivatkozik e semmisségre. Ily módon, az említett törvényben előírt szankció alkalmazása esetén a hitelező elveszíti a megállapított kamatok és költségek követeléséhez való jogát.
- 30 E tekintetben meg kell állapítani, hogy mivel az ilyen szankció alkalmazása ahhoz vezet, hogy a hitelezőnek nem lesz joga a megállapított kamatok és költségek követeléséhez, úgy tűnik, hogy e szankció összhangban áll az általa büntetett jogsértés súlyával, és ténylegesen visszatartó erővel bír (lásd ebben az értelemben: 2014. március 27-i LCL Le Crédit Lyonnais ítélet, C-565/12, EU:C:2014:190, 52. és 53. pont, 2016. november 9-i Home Credit Slovakia ítélet, C-42/15, EU:C:2016:842, 69. pont).
- 31 Meg kell továbbá állapítani, hogy a hitelezőt terhelő, a hitelfelvevő hitelképességének vizsgálatára vonatkozó kötelezettséghez kapcsolódó fogyasztóvédelmi cél jelentőségét illetően a Bíróság már úgy határozott, hogy ha a kamatköveteléstől való megfosztás szankciója gyakorlatilag gyengülne vagy akár tisztán és egyszerűen elenyészne, abból szükségképpen az következne, hogy e szankció nem mutat ténylegesen visszatartó jelleget (lásd ebben az értelemben: 2014. március 27-i LCL Le Crédit Lyonnais ítélet, C-565/12, EU:C:2014:190, 52. és 53. pont).
- 32 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból az tűnik ki, hogy a hitelmegállapodás semmissége szankciójának alkalmazása azon feltételnek van alárendelve, hogy a fogyasztó arra hároméves elévülési időn belül hivatkozzon. Ez utóbbi tekintetében emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében, vonatkozó uniós szabályozás hiányában a tagállamok eljárási autonómiájának elve alapján ez utóbbiak belső jogrendjének feladata meghatározni a jogalanyok uniós jogból eredő jogai védelmének biztosítását célzó jogorvoslati eljárás szabályait, mindazonáltal azzal a feltétellel, hogy e szabályok nem lehetnek kevésbé kedvezőek, mint a hasonló belső jogi helyzeteket szabályozó rendelkezések (az egyenértékűség elve), és az uniós jogrend által biztosított jogok gyakorlását nem tehetik gyakorlatilag lehetetlenné vagy rendkívül nehézé (a tényleges érvényesülés elve) (lásd ebben az értelemben: 2014. december 18-i CA Consumer Finance ítélet, C-449/13, EU:C:2014:2464, 23. pont).
- 33 Az egyenértékűség elvével kapcsolatban meg kell állapítani, hogy a Bíróság nem rendelkezik olyan információval, amely kétségre adna okot azt illetően, hogy az alapügyben elévülési határidő összhangban áll-e ezen elvvel.
- 34 A tényleges érvényesülés elvét illetően elegendő arra emlékeztetni, hogy – amint az a jelen ítélet 22. és 23. pontjából is következik – a fogyasztó hatékony védelme egy olyan helyzetben, amikor a hitelező a fogyasztóval szemben a hitelmegállapodáson alapuló keresetet nyújt be, megköveteli, hogy a nemzeti bíróság hivatalból vizsgálja azt, hogy a hitelező tiszteletben tartotta-e a 2008/48 irányelv 8. cikkében előírt kötelezettséget, ha pedig megállapítja e kötelezettség megsértését, a kontradiktórius eljárás elvét tiszteletben tartva le kell vonnia a nemzeti jogból eredő következményeket, és nem kell megvárnia, hogy a fogyasztó ilyen irányú kérelmet terjesszen elő.

- 35 A hitelmegállapodás semmisségéhez hasonló, a tőke visszafizetésének kötelezettségével járó szankciót illetően meg kell jegyezni, hogy ha a fogyasztó elutasító véleményt ad e szankció alkalmazását illetően, e véleményt figyelembe kell venni (lásd analógia útján: 2009. június 4-i Pannon GSM ítélet, C-243/08, EU:C:2009:350, 33. pont, 2013. február 21-i Banif Plus Bank ítélet, C-472/11, EU:C:2013:88, 35. pont).
- 36 E tényezőkből az következik, hogy a tényleges érvényesülés elvével ellentétes az a feltétel, miszerint a hitelmegállapodás semmisségének a tőke visszafizetése kötelezettségével járó szankciójára, amelyet abban az esetben kell alkalmazni, ha a hitelező megsérti a 2008/48 irányelv 8. cikkében előírt kötelezettséget, a fogyasztónak kell hivatkoznia hároméves elévülési időn belül.
- 37 E következtetést a cseh kormány által az írásbeli észrevételeiben hivatkozott azon érv sem cáfolhatja meg, miszerint a hitelintézetek prudenciális felügyeletére vonatkozó nemzeti rendelkezések szintén előírnak egy közigazgatási szankciót, 20 millió CZK (hozzávetőleg 783 000 euró) összegű bírság formájában, abban az esetben, ha úgy nyújtanak hitelt, hogy megsértik a fogyasztó hitelképességének értékelésére vonatkozó kötelezettséget.
- 38 Meg kell ugyanis állapítani, hogy az Európai Bizottság a tárgyalás során azt állította – anélkül, hogy ellentmondtak volna neki –, hogy az illetékes cseh felügyeleti hatóság, nevezetesen a cseh nemzeti bank, soha nem közölt olyan bírságra vonatkozó határozatot, amelyet e kötelezettségnek a hitelező általi megsértése miatt szabtak ki. Ezenfelül, amint azt a főtanácsnok is megjegyezte indítványának 82. pontjában, az ilyen szankciók önmagukban nem tudják kellőképpen hatékony módon biztosítani a fogyasztóknak a túlzott eladósodáshoz és fizetéseképtelenséghez kapcsolódó kockázatoktól való megóvását, ami a 2008/48 irányelv célja, mivel nincsenek hatással az olyan fogyasztó helyzetére, akivel az ezen irányelv 8. cikkének megsértésével kötöttek hitelmegállapodást.
- 39 Mindenesetre, mivel a nemzeti jogalkotó, mint a jelen ügyben, az ilyen jogsértés szankcionálására a közigazgatási szankción túl a fogyasztó javát szolgáló polgári jogi szankciót is előírt, e szankciót, tekintettel arra a különös jelentőségre, amelyet a 2008/48 irányelv tulajdonít a fogyasztók védelmének, a tényleges érvényesülés elvének tiszteletben tartásával kell alkalmazni.
- 40 Végül, az előzetes döntéshozatal iránti kérelemben foglaltak szerint a cseh bíróságok állandó ítélkezési gyakorlata értelmében a nemzeti bíróság számára tilos, hogy hivatalból alkalmazza a hitelmegállapodás semmisségének azon esetre előírt, a tőke visszafizetésének kötelezettségével járó szankcióját, ha a hitelező megsérti a hitelmegállapodás megkötését megelőző, a fogyasztó hitelképességének ellenőrzésére vonatkozó kötelezettségét.
- 41 E tilalmat illetően arra kell emlékeztetni, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatának értelmében a belső jog alkalmazásakor a tagállami bíróság köteles a belső jogot úgy értelmezni, hogy a 2008/48 irányelv eredményének eléréséhez a lehető legteljesebb mértékig figyelembe vegye annak szövegét és célját, következésképpen megfeleljen az EUMSZ 288. cikk harmadik bekezdésének. A nemzeti jog uniós joggal összhangban álló értelmezésének e követelménye ugyanis az EUM-Szerződés rendszeréből következik, annyiban, hogy lehetővé teszi a nemzeti bíróságoknak, hogy az előttük folyamatban lévő ügyek elbírálása során hatáskörüknek megfelelően biztosítsák az uniós jog teljes érvényesülését (2016. április 21-i Radlinger és Radlingerová ítélet, C-377/14, EU:C:2016:283, 79. pont).
- 42 Ezenfelül a Bíróság már többször megállapította, hogy az összhangban álló értelmezés elve megköveteli, hogy a nemzeti bíróságok hatáskörük keretei között tegyenek meg mindent annak érdekében, hogy a belső jog egészére tekintettel és a belső jogban elfogadott értelmezési módszerek alkalmazásával biztosítsák a szóban forgó irányelv teljes érvényesülését, és annak céljával összhangban álló eredményre jussanak (lásd ebben az értelemben: 2012. január 24-i Dominguez ítélet, C-282/10, EU:C:2012:33, 27. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

- 43 Azt is meg kell állapítani, hogy a nemzeti bíróságoknak adott esetben módosítaniuk kell az állandó nemzeti ítélkezési gyakorlatot, amennyiben az a belső jognak valamely irányelv céljaival összeegyeztethetetlen értelmezésén alapul (lásd ebben az értelemben: 2019. szeptember 5-i Pohotovost ítélet, C-331/18, EU:C:2019:665, 56. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 44 Ebből következik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság az alapügyben nem tekintheti megalapozottan úgy, hogy csupán azon okból kifolyólag nem tudja a kérdéses nemzeti rendelkezést az uniós joggal összhangban értelmezni, mivel a cseh bíróságok e rendelkezést e joggal összeegyeztethetetlen módon értelmezték. Ennek megfelelően a kérdést előterjesztő bíróság feladata, hogy az EUMSZ 267. cikk teljes érvényesülését akként biztosítsa, hogy szükség esetén – bírói hatalmánál fogva – mellőzze a nemzeti rendelkezés uniós joggal össze nem egyeztethető értelmezésének alkalmazását (lásd analógia útján: 2016. november 8-i Ognyanov ítélet, C-554/14, EU:C:2016:835, 69. és 70. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 45 Mindazonáltal az összhangban álló értelmezés e kötelezettségének határait az olyan általános jogelvek alkotják, mint – különösen – a jogbiztonság elve, abban az értelemben, hogy az nem szolgálhat a nemzeti jog contra legem értelmezésének alapjául.
- 46 A fenti megfontolásokra figyelemmel az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre azt a választ kell adni, hogy a 2008/48 irányelv 8. és 23. cikkét úgy kell értelmezni, hogy az arra kötelezi a nemzeti bíróságot, hogy hivatalból vizsgálja a hitelezőnek az ezen irányelv 8. cikkében előírt, a hitelmegállapodás megkötését megelőző, a fogyasztó hitelképességének értékelésére vonatkozó kötelezettsége megsértését, és megállapítsa e kötelezettség megsértésének a nemzeti jog szerinti következményeit, azzal a feltétellel, hogy a szankciók megfelelnek az említett 23. cikk követelményeinek. A 2008/48 irányelv 8. és 23. cikkét emellett úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellenétes az olyan nemzeti szabályozás, amelynek értelmében a hitelmegállapodás megkötését megelőző, a fogyasztó hitelképessége értékelésére vonatkozó kötelezettségnek a hitelező általi megsértése kizárólag azzal a feltétellel szankcionálható a hitelmegállapodás semmisségével - ami e fogyasztó azon kötelezettségével jár, hogy a tőkeösszeget fizesse vissza a hitelezőnek a lehetőségeivel arányos határidőn belül –, hogy az említett fogyasztó hároméves elévülési időn belül hivatkozzon e semmisségre.

A költségekről

- 47 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (második tanács) a következőképpen határozott:

A fogyasztói hitelmegállapodásokról és a 87/102/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2008. április 23-i 2008/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 8. és 23. cikkét úgy kell értelmezni, hogy az arra kötelezi a nemzeti bíróságot, hogy hivatalból vizsgálja a hitelezőnek az ezen irányelv 8. cikkében előírt, a hitelmegállapodás megkötését megelőző, a fogyasztó hitelképessége értékelésére vonatkozó kötelezettsége megsértését, és megállapítsa e kötelezettség megsértésének a nemzeti jog szerinti következményeit, azzal a feltétellel, hogy a szankciók megfelelnek az említett 23. cikk követelményeinek. A 2008/48 irányelv 8. és 23. cikkét emellett úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellenétes az olyan nemzeti szabályozás, amelynek értelmében a hitelmegállapodás megkötését megelőző, a fogyasztó hitelképességének értékelésére vonatkozó kötelezettségnek a hitelező általi megsértése kizárólag azzal a feltétellel szankcionálható a

hitelmegállapodás semmisségével – ami e fogyasztó azon kötelezettségével jár, hogy a tőkeösszeget fizesse vissza a hitelezőnek a lehetőségeivel arányos határidőn belül –, hogy az említett fogyasztó hároméves elévülési időn belül hivatkozzon e semmisségre.

Aláírások